

MEDITARE DESPRE FOLOSIREA TERENURILOR DESTINATE AGRICULTURII ÎN REPUBLICA MOLDOVA

**Ion CERTAN, PhD in Economy,
Center for the Study of the Quality of Agricultural and Food Products,
USAMV, Romania**

<https://orcid.org//0000-0003-0475-2042>, ion.certan@qlab.usamv.ro

DOI: <https://doi.org/10.36004/nier.cecg.II.2023.17.5>

Moto: Suntem și vom fi totdeauna neam de țărani **Liviu Rebreanu**
Pământul este ceea ce avem toți în comun **Wendell Berry**

Abstract. *The decision of the Parliament of the Republic of Moldova of July 25, 1990 qualified "...the transition to the market economy as a model of economy...". The development of the economy essentially depends on agriculture, which for all countries was, is and will be the support of human existence and, therefore, constitutes the strongest balancing factor in harmonizing the development of the state. It is no coincidence that one of the first normative acts adopted on February 15, 1991 by the Parliament of the Republic of Moldova was the Concept of agrarian reform and the socio-economic development of the village. The development of agriculture is influenced by the available resources, primarily by the natural potential which, as P. Bran states [1,20], participates with the "force of its laws and its "goodnesses", substance (s), energy (e) and information (i), goods in a natural state, "manufactured" by the physical, chemical, and biological movement of matter". It is no coincidence that the Concept mentions that "the main link of the agrarian reform is the reform of land relations", aimed at "the demonopolization of state ownership of land and, as a result, the recognition of land as a commodity, the affirmation in practice of different types of ownership in agriculture" In this article, the authors present a modest study on the evolution of agricultural lands and come up with some proposals aimed at using them more rationally. Keywords: economy, agriculture, land fund, structure, reforms, efficiency.*

Keywords: *economy, agriculture, land fund, structure, reforms, efficiency.*

JEL: *Q10, Q15*

UDC: *332.21(478)*

Introducere. Aspecte privind studiul folosirii terenurilor destinate agriculturii se regăsesc atât în cercetările naționale cât și internaționale. Acest subiect a fost discutat la diferite întruniri oficiale din țara noastră, abordat la sesiuni științifice, expus în diverse publicații naționale și internaționale. Anterior autorii au mai prezentat comunicări și publicat rezultatele investigațiilor cu privire la fondul funciar. Însă, evoluția de ansamblu a folosirii terenurilor destinate agriculturii, care este rezultanta unui complex de factori de natură istorică, politică, ideologică, economică, juridică, socială și conjuncturală, fiecare având efecte diferite, rămâne a

fi o investigație actuală și importantă pentru Republica Moldova, ceea ce ne-a provocat să revenim la continuarea studiului acestui subiect.

Material și metoda. Din materialele utilizate în cercetare, fac parte publicațiile specifice, care ne-au ajutat să înțelegem și să explicăm fenomenele, ce au avut loc în evoluția folosirii terenurilor destinate agriculturii. Amintindu-ne de „matematica” sovietică a umoriștilor din Odessa că „2x2 este egal cu 5”, care după trecerea la economia bazată pe relațiile de piață a suferit modificări și la aceeași întrebare care-i rezultatul la „2x2”, răspunsul s-a transformat în întrebare „Cât vă trebuie ?” Cu scopul de a evita învinuirile pentru analiza cantitativă a evoluției economiei țării noastre am apelat la informația publicată de Banca Mondială, iar analiza cantitativă a agriculturii și a evoluției folosirii terenurilor destinate agriculturii s-a realizat pe date selectate și prelucrate de autori în diverse surse statistice naționale. Studiul informației empirice, analiza legăturilor ne-a furnizat semnificații și explicații pertinente în raport cu evoluția de ansamblu a evoluției folosirii terenurilor destinate agriculturii din Republica Moldova în baza cărora se fac propuneri.

Rezultate și meditații. Scurt excurs în economia și agricultura națională. Produsul intern brut (PIB) național, acest agregat macroeconomic care reprezintă rezultatul final al activității de producție, fiind calculat în prețurile anului 2015, are tendință generală de a se majora de la 4.47 miliarde de dolari americani în anul 1995 (tabelul1) la 9.58 miliarde \$ în 2021 sau de 2.14 ori, apoi s-a micșorat până la 9.01 miliarde \$ în 2022 sau cu circa șase la sută în raport cu anul precedent

Tabelul 1 Evoluția produsului intern brut

	1995	2000	2005	2010	2015	2020	2021	2022
PIB, în prețuri 2015. miliarde \$	4.47	3.94	5.55	6.5	7.8	8.4	9.58	9.01
PIB per cap, \$	7054	7871	8630	9909	10157	10500	11037	11287
PIB, calculat prin PPC în prețurile anului 2017, miliarde \$	16.59	14.64	20.06	24.14	28.97	31.22	35.57	33.46
PIB, calculat prin PPC, per cap, în prețurile anului 2017, \$	5618	5005	7132	8433	10216	11489	13602	12905

Sursa: alcătuită de autor în baza informației de pe <http://data.worldbank.org/indicator>, accesat în 01.09.2023

PIB per cap de locuitor a crescut constant, dar puțin mai lent, de la 7054 \$ în 1995 la 11287 \$ în anul 2022 sau de 1.6 ori. Astfel, economia națională are tendințe de creștere pozitivă.

PIB-ul calculat prin puterea de cumpărare (PPC) a anului 2017 s-a majorat de la 16.59 miliarde \$ în 1995 la 33.46 miliarde \$ în 2022 sau de două ori. PIB calculat prin PPC a anului 2017, per cap de locuitor în Republica Moldova a sporit de la 5618 \$ în 1995 la 12905 \$ în anul 2022 sau de 2.3 ori, altfel, mai accelerate decât PIB per capita.

În ultimii ani politicienii din opoziție și unele mijloace de informare publică, în temei cele controlate de cei ce au pierdut posibilitatea de a fura, susțin că nivelul de trai al locuitorilor țării noastre a scăzut. Indicatorul general care caracterizează nivelul de trai, în viziunea noastră este PIB calculat prin PPC, care, după cum am afirmat puțin mai sus, în Republica Moldova în ultimii 17 ani a crescut de 2.3 ori.

Dar să comparăm cu ceea ce se întâmplă în lume, în Uniunea Europeană, la vecinii noștri din România și în Federația Rusă. Dacă în 1995 PIB, calculat prin PPC, per cap, în prețurile anului 2017, în dolari americani în Republica Moldova forma 34% de la nivelul obținut în lume (aici și în tot pasajul respectiv calculele procentelor sunt efectuate conform datelor prezentate în tabelul 2) 18.6% de la nivelul țărilor membre ale Uniunii Europene, 42.2% de la nivelul obținut în Republica Federativă Rusă și 46.1% de la nivelul obținut în România, apoi în anul 2020 a format respectiv 70.9%; 27.5%; 42.8% și 39.5%, iar în 2022 – 73.8%, 28.2%; 46.8% și 39,4 la sută.

Tabelul 2 PIB per cap, calculat prin PPC în prețurile anului 2017, per cap, \$

	1990	1995	2000	2005	2010	2015	2020	2021	2022
Republica Moldova	-	5618	5005	7132	8433	10216	11489	13602	12905
România	13376	12184	12177	16863	20416	23933	29057	30974	32738
Federația Rusă	21483	13308	14570	20043	23961	25488	26587	28194	27584
Media UE	28536	30262	34593	37446	38993	40746	41815	44186	45713
Media pe țările lumii	9706	9957	11115	12471	13877	15443	16204	17055	17486

Sursa: alcătuită de autor în baza informației de pe <http://data.worldbank.org/indicator>, vizitat în 01.09.2023

Ponderea PIB, calculat prin PPC per capita, în Republica Moldova din 1995 până în anul 2022 s-a majorat în raport cu media țărilor lumii cu 39.8 puncte procentuale, cu țările membre ale Uniunii Europene cu 9.6 puncte procentuale; cu Republica Federativă Rusă cu 4.6 puncte procentuale; cu România practic a rămas la același nivel. Mai atenționăm că din anul 2017 PIB, calculat prin PPC, per capita, în prețurile anului 2017, în dolari americani în România îl depășește pe cel din Rusia

Astfel, constatăm că după 32 de ani de demontare a economiei administrată centralizat și instituirea economiei bazate pe relațiile de piață, Republica Moldova mai lent decât s-ar dori, dar progresează. Direcția de dezvoltarea a Republicii Moldova este corectă, pentru că obiectivul principal al autorităților publice de integrare în UE este susținut și de majoritatea populației, dar totuși, este necesar să fie explicată pe înțelesul tuturor de politicieni, intelectualii țării, de mediul universitar și de cercetătorii științifici.

Suportul existenței umane în orice țară a fost și rămâne agricultura și prin urmare, ea constituie principalul factor de echilibru în dezvoltarea economiei. Și pentru țara noastră agricultura a fost și v-a rămâne coloana vertebrală a economiei naționale.

Tabelul 3 Valoarea adăugată a producției ramurilor economiei naționale din Republica Moldova, în prețurile anului 2015 miliarde dolari americani

	1995	2000	2005	2010	2015	2020	2021	2022
Agricultura, silvicultura și pescuitul	0.90	0.82	1.0	0.87	1.0	0.84	1.26	0.95
Industria, inclusiv construcția	1.41	1.09	1.59	1.28	1.65	2.0	2.01	1.8
Manufactura	0.61	0.47	0.67	0.55	0.78	0.94	0.95	0.88

Sursa: alcătuită de autor în baza informației de pe <http://data.worldbank.org/indicator>, vizitat în 03. 09. 2023.

Valoarea adăugată a producției agricole, silviculturii și pescuitului din Republica Moldova, între care categoric domină agricultura, practic se menține la același nivel, fluctuând de la 0.82 miliarde \$ în 2000 (tabelul 3) la 1.26 miliarde \$ în anul 2021.

Valoarea adăugată obținută în industrie și construcții are practic aceleași variație, ca și cea din agricultură, silvicultură și pescuit, însă, tendința este mai pronunțată spre majorarea valorii adăugate obținute de manufactură.

Evoluția rolului agriculturii în economia națională o putem urmări studiind importanța acestei ramuri în PIB-ul țării. Ponderea agriculturii, silviculturii și pescuitului, între care domină categoric agricultura, are tendință clară de a se reduce de la 29.3% în 1995 (tabelul 4) la 16.4% în 2005; 12.8% în 2015 și 7.9 la sută în 2022.

Tabelul 4 Ponderea ramurilor economiei naționale în PIB-ul Republicii Moldova calculat în prețurile curente, %

	1995	2000	2005	2010	2015	2020	2021	2022
Agricultura, silvicultura și pescuitul	29.3	25.4	16.4	11.2	12.8	9.4	10.6	7.9
Industria, inclusiv construcția	28.4	19.1	19.2	20.4	21.1	23.1	20.6	20.0
Manufactura	22	14	13	10	10	10	10	9
Altele	20.3	41.5	51.4	58.4	56.1	57.5	57.8	63.1

Sursa: alcătuită de autor în baza informației de pe <http://data.worldbank.org/indicator> accesat: 03. 09. 2023.

Dacă în anul 1995 raportul ponderii agriculturii, silviculturii și pescuitului în RIB îl depășea pe cel al industriei și construcției cu 0.9 puncte procentuale, iar pe cel a manufacturii cu 7.3 puncte procentuale, apoi în anul 2022 ponderea agriculturii, silviculturii și pescuitului în PIB era mai mică decât cea din industrie și construcție cu 12.1 puncte procentuale și cea a manufacturilor cu 1.1 puncte procentuale.

Situația din agricultură se datorează multor factori, printre care unul dintre cei mai importanți, în opinia noastră, este folosirea terenurilor destinate agriculturii.

Folosirea terenurilor destinate agriculturii

Fondului funciar din Republica Moldova la începutul anilor indicați în tabelul 5 variază foarte puțin menținându-se la 3384,6 mii ha.

Tabelul 5 Fondul funciar la 1 ianuarie, mii hectare

	1996	2001	2006	2011	2016	2021
Terenuri, total	3385.3	3384.2	3384.6	3384.6	3384.6	3384.7
inclusiv: terenuri cu destinație agricolă	2032.6	2016.6	1952.6	2008.7	2028.3	2129.6
terenuri ale localităților	441.7	299.6	309.1	312.1	314.3	315.1
fondul de rezervă	462.6	620.6	548.4	466.7	445.3	338.5
terenuri destinate industriei, transportului comunicațiilor și cu alte destinații speciale	58.4	58.4	58.5	58.9	58.8	59.9
terenuri ale fondului silvic și destinate ocrotirii naturii	344.1	354.6	432.3	450.9	451.7	453.9
terenuri ale fondului apelor	46.0	34.4	83.7	87.3	85.2	87.9

Sursa: alcătuită de autor în baza informației de pe statistica.md

Domină net terenurile cu destinație agricolă suprafața cărora se micșorează de la 2032.6 mii ha la 1 ianuarie 1996 la 3384.2 mii ha la 1 ianuarie 2001, apoi, practic se menține la acest nivel. Terenurile destinate localităților s-a redus da la 441.7 mii ha în 2001 la 299.6 în 2001 sau cu circa o treime. Apoi au crescut până la 315.1 mii ha în 2021. În anii prezentați în tabelul 5 semnificativ, cu aproape de 32 la sută s-au majorat suprafețele terenurilor fondului silvic și destinate ocrotirii naturii. Însă ponderea acestor terenuri, formând la 1 ianuarie 2021, doar 13.4% din totalul terenurilor rămâne mult mai mică decât în țările membre ale Uniunii Europene.

Pentru fondul funciar al Republicii Moldova, care reprezintă o câmpie deluroasă întretăiată de văi și râpi este specific relieful variat. În mediu 20.2% din teritoriul țării noastre (tabelul 6) au înclinare până la un grad. Astfel de terenuri variază de la 10.8% în zona de Nord până la 48.9% - în zona de Sud-Est.

Tabelul 6 Indicii medii ponderați ai pantei terenurilor arabile

Înclinarea suprafeței	Nord	Centru	Sud - Est	Sud	Mediu pe republică
<1°	10.8	18.9	48.9	23.2	20.2
1°-5°	72.1	50.4	44.4	56.7	60.6
5°-8°	13.4	22.6	5.7	15.6	14.8
>8°	3.7	8.1	1	4.5	4.4

Sursa: Buletin de monitoring pedoerozional, Chișinău

În mediu, cu 60.6%, domină terenurile înclinate de la 1° la 5°. Cea mai mare pondere ale acestora (72.1%) este la nordul țării. Pe locul doi cu ponderea medie pe republică de 20.2 % se situează terenurile cu panta înclinată până la un grad. Astfel de terenuri cu 48.9% din total sunt în sud-estul țării. Terenurile înclinate de la 5 la 8 grade formează 14.8% în mediu pe țară. Cele mai multe dintre ele (22.6%) sunt în centru republicii. Terenurile cu panta înclinată mai mult de 8° formează 4.4 la sută. Segmentul de respectivul relief îi specific zonei centrale (Codru) din țara noastră. Circa 80% din povârnișuri sunt îndreptate spre vest, sud și est și doar 20% - spre nord.

Concepția reformei agrare și a dezvoltării social-economice a satului [7] care a fost adoptată de Parlamentul Republicii Moldova la 15 februarie 1991 a schimbat radical aspectul juridic a terenurilor cu destinație agricolă. Actualmente circa 74% sunt în proprietate privată. În sectorul privat cu 13.6% le revin plantațiilor multianuale, inclusiv, livezilor 6.0%, viilor 6.9%. Printre terenurile agricole în proprietate publică cu 52.4% domină pășunile. Livezilor în sectorul public le revin 3.4%, viilor – 1.2%.

În baza terenurilor agricole atribuite conform Concepției s-au format întreprinderi, organizații și gospodării țărănești (de fermier).

Tabelul 7. Terenurile agricole după categoriile deținătorilor, la 1 ianuarie anului, mii ha

	2005	2010	2015	2020
Total	2257	2237	2235	2227.9
din care: -întreprinderi și organizații	841.2	871.3	884.0	912.8
- gospodării țărănești (de fermier)	692.9	661.4	645.0	601.8
Inclusiv: cu suprafața media a terenurilor mai mică de 50 ha	604.1	591.0	554.4	487.5
din care: cu suprafața media a terenurilor mai mică de 10 ha	601.9	565.6	508.4	428.1
- gospodăriile populației (loturi pe lângă casă și grădini)	299.1	313.6	323.0	335.8

Sursa: calculele autorului după Rezultatele cercetării statistice privind activitatea agricolă a micilor producători agricoli în Republica Moldova, Ed. Statistica Chișinău

Suprafața totală a întreprinderilor și organizațiilor a crescut de la 841.2 mii ha (37.27%, din totalul terenurilor agricole ale Republicii Moldova) în 2005 (tabelul 7) la 912.8 mii ha (40.97%) în anul 2020, iar a gospodăriilor țărănești (de fermier) s-a redus de la 692.2 mii ha (30.7%) la 601.8 mii ha (27%).

Printre gospodăriile țărănești (de fermier) din Republica Moldova domină cele cu suprafața media a terenurilor mai mică de 10 ha. Ponderea terenurilor agricole ale acestora din totalul terenurilor agricole ale gospodăriilor țărănești (de fermier) s-a micșorat, de la 86.86% în 2005 la 71.14% în anul 2020, sau cu 16 puncte procentuale.

Tabelul 8 Terenurile cu destinație agricolă după modul de folosire la 1 ianuarie, mii hectare

	2011	2016	2021	2022
Total	2498.3	2499.6	2491.7	2493.1
inclusiv: - terenuri arabile	1812.7	1822.9	1852.2	1857.5
- plantații multianuale	298.8	288.9	276.1	275.5
din care: - livezi	133.3	132.5	127.6	126.6
- Vii	149.6	133.1	126.2	124.6
- Pășini	350.4	245.0	335.6	336.0
- Fânețe	2.2	2.1	2.0	2.1
- Pârloagă	34.2	40.6	30.2	22.0

Sursa: alcătuită de autor în baza informației de pe statistica.md

Suprafața terenurilor arabile a crescut în ultimii 11 ani cu 44.8 mii ha (tabelul 8). Parțial terenurile arabile s-au majorat din contul plantațiilor multianuale, suprafața cărora în aceeași ani s-a redus cu 23.3 mii hectare.

Dacă suprafața livezilor s-a micșorat cu 6.7 mii ha, apoi a viilor – cu 25 mii ha, formând la 1 ianuarie 2022 doar circa 5 la sută din suprafața terenurilor cu destinație agricolă. S-a redus suprafața pământurilor pârloagă cu 12.2 mii ha, rămânând la suprafața de 22 mii ha la 1 ianuarie 2022, dar credem că nu corespunde realității.

Mai aproape de adevăr este cifra indicată în ultimul recensământ agricol realizat în anul 2011, conform căruia în Republica Moldova zac în paragină aproape 250 mii ha, inclusiv, în centrul țării puțin peste 115 mii ha și în sud – 81326 ha.

Despre faptul că suprafețe imense de teren cu destinație agricolă sunt în paragină se poate convinge oricine vizual efectuând excursii pe drumurile din mediul rural al țării noastre. În satul Sofia din raionul Hâncești, după cum a explicat primarul localității Europei libere, circa 130 ha sau fiecare al cincilea din suprafața totală de terenuri agricole au fost lăsate pârloagă. Majoritatea sunt vii și livezi.

În terenurile agricole din Republica Moldova domină cernoziomurile (circa 80 la sută) cu conținut de humus de la 2,5 până la 5 la sută, ce asigură o fertilitate sporită ale acestora. Bonitatea medie formează 68 puncte. Cert este că terenurile agricole din țara noastră sunt potrivite pentru creșterea și dezvoltarea unui spectru larg de culturi.

Suprafața terenurilor însămânțate s-a micșorat, de la 1527.3 mii ha în anul 2000 (tabelul 9) la 1460.3 mii ha în 2010 sau cu 4.4%, apoi s-a majorat până la 1557.5 mii ha în 2021 sau cu 6.6 la sută.

În anii indicați în tabelul 9 domină categoric culturile cerealiere și leguminoase boabe, chiar dacă ponderea lor s-a redus de la 75.6% în 2000 la 62.3% în anul 2021. Suprafața terenurilor însămânțate cu grâu de toamnă ușor s-a micșorat de la 441.5 mii ha în 2000 la 341.7 mii ha în 2021 sau cu 8.4%, iar a porumbului a crescut de la 441.5 mii ha în 2000 la 522.3 mii ha în anul 2021 sau cu 18.3 la sută.

Tabelul 9 Terenurile însămânțate, mii hectare

	2000	2005	2010	2015	2020	2021
Total	1527.3	1540.3	1460.3	1502.6	1537.5	1557.5
Inclusiv: culturi cerealiere și leguminoase boabe	987.6	1034.7	919.7	949.6	957.1	971.1
din care:- grâu de toamnă și de primăvară	373.0	406.6	328.3	345.5	311.4	341.7
- porumb pentru boabe	441.5	455.9	415.9	492.8	546.4	522.3
culturi tehnice	330.4	358.0	388.3	434.9	462.1	474.5
din care:- sfecla de zahăr industrială	63.7	34.2	26.5	21.9	13.5	15.9
- floarea soarelui	227.7	275.7	252.4	350.3	387.3	392.1
- tutun	23.5	4.7	4.4	0.8	0.4	0.4
cartofi, legume și bostănoase	124.8	79.8	77.1	57.3	69.4	67.1
din care:- legume de câmp	50.2	36.7	37.9	27.6	39.7	38.0

Sursa: alcătuită de autor în baza informației de pe statistica.md

Pe parcursul ultimilor 11 ani a crescut de 1.72 ori ponderea suprafețelor plantate cu floarea soarelui, dar s-a redus, practic, la net suprafața terenurilor plantate cu tutun. S-a micșorat aproape cu un sfert suprafața terenurilor plantate cu legume de câmp. Astfel, suprafața terenurilor cu culturi intensive are tendința de a se micșora.

Suprafața terenurilor plantate cu livezi s-a micșorat de la 135.9 mii ha în 2000 la 109.1 mii ha în 2005 (tabelul 10), apoi crește la 139.1 mii ha în 2021 sau cu 24%.

Tabelul 10 Suprafața plantațiilor multianuale, mii hectare

	2000	2005	2010	2015	2020	2021
Plantații pomicole și arbuști fructiferi	136.6	110.0	116.2	135.6	141.7	139.1
Inclusiv: livezi, total	135.9	109.1	115.2	132.6	137.3	135.2
pe rod	128.4	102.7	93.4	107.7	111.7	110.6
din care:- sămânțoase	87.9	68.7	66.6	65.3	60.2	57.3
pe rod	83.6	66.1	58.8	57.4	53.8	51.8
- sămburoase	44.3	36.7	39.3	42.0	42.4	41.2
pe rod	41.5	33.5	30.4	35.3	37.0	36.2
- nuciferi	3.7	3.7	9.4	25.2	34.7	36.8
pe rod	3.3	3.2	4.1	15.0	20.9	22.5
vii, total	149.1	148.2	144.9	135.4	121.2	117.5
pe rod	141.5	140.2	132.8	128.8	114.1	104.4
din care: soiuri de masă	20.5	20.2	20.2	19.9	18.5	17.9
pe rod	19.7	19.7	16.9	17.4	16.6	14.9

Sursa: alcătuită de autori în baza informației de pe statistica.md

Constant se reduce suprafața terenurilor plantate cu viță de vie, de la 149.1 mii ha în 2000 la 117.5 mii ha în anul 2021 sau 21.2%, iar a celor pe rod, de la 141.5 mii ha la 104.4 mii ha 26.12 la sută. Suprafața totală a terenurilor plantate cu viță de vie pe rod în 2000 forma 94.9 % din total, iar în 2021 - 88.85 la sută. Suprafața terenurilor plantate cu soiurile de masă a viței de vie s-a micșorat de la 20.5 mii ha în 2000 la 17.9 mii ha în anul 2021, dar a crescut ponderea acestora în suprafața totală a viilor, respectiv 13.74 la 15.23 la sută.

Peste 58% din viile existente în Republica Moldova sunt amplasate pe terenuri cu înclinare până la 5 grade. În același timp aproape jumătate din terenurile cu înclinare de 5-10 grade sunt arabile. La 45 la sută din tot terenul arabil pantă are înclinare de 5-10 grade. Din terenurile cu înclinare de peste 10 grade 24% le revin celor arabile.

Concluzii și propuneri. Generalizând constatăm:

Circa 80% din suprafața terenurilor cu destinație agricolă din Republica Moldova fiind acoperite de culturi cu valoare scăzută (numai grâul, porumbul și orzul ocupă mai mult de jumătate din suprafețele însămânțate), în timp ce fructele, strugurii și legumele ocupă mai puțin de 20%;

Poziția dominantă a culturilor cu valoare redusă a determinat actuala situație în agricultură și reducerea ponderii agriculturii în PIB-ul Republicii Moldova.

Veniturile modeste, alături de sistemele de impozitare și creditare, a influențat înzestrarea exploatațiilor agricole cu tehnica și materialele necesare;

Reducerea suprafețelor plantate cu viță de vie exprimă o tendință periculoasă pentru exploatarea judicioasă a terenurilor agricole, pentru asigurarea eficienței economice suficiente, pentru menținerea echilibrului ecologic.

Considerând imperios necesară eficientizarea folosirii terenurilor destinate agriculturii din Republica Moldova propunem:

- a elabora o nouă strategie privind fondul funciar țării noastre în care terenurilor fondului silvic și destinate ocrotirii naturii le-ar reveni 17-18 la sută;
- a intensifica semnificativ plantarea pomilor fructiferi și a viței de vie, astfel, ca să se dubleze suprafața terenurilor destinate pomiculturii și viticulturii ;
- excluderea însămânțării cu culturi cerealiere, tehnice și legume de câmp a terenurilor cu destinație agricolă care au panta înclinată mai mult de 5 grade ;
- autoritățile de toate nivelurile să elaboreze și să pună în aplicare mecanisme și instrumente administrative și economice adecvate economiei concurențiale care ar contribui la eficientizarea folosirii terenurilor destinate agriculturii.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

Anuarul statistic al Republicii Moldova = Статистический ежегодник Республики Молдова = Statistical Yearbook of the Republic of Moldova. (2000, 2005, 2010, 2015, 2020, 2021, 2022). Chișinău: Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova.

Buletin de monitoring pedoerozional. (2021). Chișinău. <https://ecas.ec.europa.eu>

Rezultatele cercetării statistice privind activitatea agricolă a micilor producători agricoli în Republica Moldova. (2022). Chișinău: Ed. Statistica

The World Bank. *Agriculture rural development: Indicators.* <http://data.worldbank.org/indicator>